בזד א מיי׳ פ״ו מהל׳ מנה

הלכה (ג) [יב] טוש"ע א"ח סי' תע ס"ג וסי' תעא ס"א בהג"ה:

בות ר מיי מיין את הלכה

ש"ע א"ח סי תעה ס"א:

מש ג מיי שם סמג שם טוש"ע א"ח סימן מעג ס"ב וסי מעט וסי

ה"ח סימו תעב ס"ג:

בא ה מיי׳ שם טוש״ע שם

:סעיף ד

נב וז מיי׳ שם טור ש״ע

מת מ״ה:

בג ח מיי׳ שם טוש״ע שם

סעיף ו: גד ט מיי׳ שם הלכה ז

ז סמג עשין מא טור

קח.

€בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה

בין שלישי לרביעי לא ישתה ואי אמרת

מסעד סעיד אמאי ישתה הא קא אכיל

למצה אכילה גסה אלא שמע מינה מגרו

גריר רב ששת הוה יתיב בתעניתא כל מעלי

יומא דפסחא נימא קא סבר רב ששת סמוך

למנחה גדולה תנן ומשום פסחא הוא דילמא

מימשך ואתי לאימנועי מלמעבד פיסחא הוא

וסבר לה כי הא ידאמר רבי אושעיא אמר

ר"א מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו

שחרית בארבעה עשר לשמו ומצפרא זמן

פסחא הוא דכולי יומא חזי לפסחא דסבר יבין

הערבים בין ערב דאתמול לערב דהאידנא

אמרי לא "שאני רב ששת דאיםתנים הוה

דאי מעים בצפרא מידי לאורת' לא הוה מהני

ליה מיכלא: ואפילו עני שבישראל לא יאכל

עד שיסב: איתמר ימצה צריך הסיבה

מרור אין צריך הסיבה יין איתמר משמיה

דרב נחמן צריך הסיבה ואיתמר משמיה

דרב נחמן אין צריך הסיבה ולא פליגי הא

בתרתי כסי קמאי הא בתרתי כסי בתראי

אמרי לה להאי גיםא ואמרי לה להאי גיםא •

אמרי לה להאי גיםא תרי כסי קמאי בעו

הסיבה דהשתא הוא דקא מתחלא לה חירות

תרי כסי בתראי לא בעו הסיבה מאי דהוה

הוה ואמרי לה להאי גיסא אדרבה תרי כסי

בתראי בעו הסיבה ההיא שעתא דקא הויא

חירות תרי כסי קמאי לא בעו הסיבה דאכתי

עבדים היינו קאמר השתא דאיתמר הכי

ואיתמר הכי בּ אידי ואידי בעו הסיבה יפרקדן

לא שמיה הסיבה הסיבת ימין לא שמה

הסיבה ולא עוד אלא שמא יקדים קנה לוושט

ויבא לידי סכנה האשה אצל בעלה לא בעיא

הסיבה ואם אשה חשובה היא צריכה הסיבה

יבן אצל אביו בעי הסיבה איבעיא להו

תלמיד אצל רבו מאי ת"ש יי(אמר) אביי כי

הוינן בי מר זגינן אבירכי דהדדי כי אתינן

לבי רב יוסף אמר לן ילא צריכתו סמורא

רבך כמורא שמים מיתיבי עם הכל אדם

מיםב ואפילו תלמיד אצל רבו כי תניא ההיא

א) לקמן קיו:, ב) זבחים יא: נשם איתא א"ר אלעזר א"ר אושעיא וכנ"ל], ג) ס"א כולהו נמי בעו, ד) ול"ל דאמר], כ) ו) ובראשית מן, ו) ופ"י ה"ון, ח) בס"ח: ט) בס"א: וכך, [פרשת לו סי עו], [כראיתא לעיל ה.], . [וע"ע תוס' נ"ב על. ד"ה אפרהידו.

תורה אור השלם 1. וְהָיָה לְכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עד ארבעה עשר לַחֹרֶשׁ הַּוֶּה וְשְׁחֵטוּ אתוּ קהל עדת ישראל בין שמות יב ו :הערבים

> הגהות הב"ח פניו ובטגו כלפי:

גליון הש"ם גמרא אמרי לה להאי גיסא. שנת קה ע"ל נ"נ מכ ע״כ: שם אידי ואידי עו הסיבה. עיין תשו׳ הראנ״ח ח״ב סי׳ ע״ט:

מוסף רש"י

בין הכוסות הללו. הראשונים שנים כן ענט אנוטוניט לעניס אחרוניס (רשב"ם לקמן קיז:), בין שלישי ַלא ' ישתה. לרביעי בנמרם ירושלמי ישתכר. דתו לא מצי למימר הלל, ופריך התם והלא כבר משוכר הוא, ששתה כבר הרבה בסעודתו, ומשני יין המזון אינו משכר מי דיין שלפני המזון אינו ואס רנה לשתות ראשון לשני ישתה, בין ראשון לשני ישתה, דהא לא ממעט תנא אלא נין ג' לד' (שם). מבשיר ששחטו שחרית בי"ד לשמר. והוה ליה זמנו לפיכך פסול שלא לשמו, כדאמר פסח בזמנו שלא לשמו פסול חרחיח יא:).

מוסף תוספות

א. ומכל מקום מייתי שפיר ראיה מהא דקאמר בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה דהיינו טובא. דהא שתה כבר כוס בינתיים וכוס שני שישתה אחרי כן ואם כן הוי טובא. שלא כתקונו הוברר שלא . היה א' מד' כוסות ומה ששותה עתה הוא כוס של חובה. תוס' הרח"ש.

בין הכוסות הללו. בין הרחשון לשני: נימא קא סבר רב ששת סמוך למנחה גדולה חנן ומשום פסח. וקסבר כרבי יהודה בן בתירא דאמר כולי יומא זמן שחיטה הוא ומאי בין הערבים ערב דאתמול משכלה

> מתענה כולי יומא ואע"פ שלא היה פסח בימיו הואיל ומיתסרא בכך: לא רב ששת איסתנים. מעונג היה ואי הוה טעים מלפרא לא מלי למיטעם מלה לתיאבון לאורתא: עד שיסב. הסיבה על לד שמאל: מלה לריכה הסיבה. כבני חורין שהוא זכר לגאולה: מרור אין לריך הסיבה. שהוא זכר לעבדות: שמא יקדים. אפרקדן קאי שמתוך שנוארו שוחה לאחוריו שיפוי כובע הסותם את פי הקנה נפתח ומתקפל למעלה והקנה פושט למעלה והמאכל נכנס לתוכו ונחנק: הוה זגינן אבירכי דהדדי. נשעניו כל אחד על ברכי חבירו: בשוליא דנגרי. תלמידו של נגר המלמדו אומנות: ארבע כוסות. שלשה כנגד ג׳ כוסות שנאמרו בפסוק זה וכוס פרעה בידי וגו' () ורביעי ברכת המזון:

> בין הכוסות הללו. בין הראשון לשני בין השני לשלישי ומשום דחמרא מגרר גריר ליה הוא כדמפרש ואזיל: בין שלישי לרביעי לא ישתה. שלישי דברכת המזון דכיון דלא חיישינן עוד לגרירי ליבא לא שרינן ליה דנראה כמוסיף על ארבעה כוסות. ובגמרת ירושלמיי נמצא למה כדי שלא ישתכר דתו לא חזי למיגמר הלילא ופריך התם הלא כבר משוכר הוא שהרי שתה הרבה בסעודתו ומשני יין שבתוך המזון לא משכר שלאחר המזון משכר: נימה הסבר רב ששת סמוך למנחה גדולה חנן ומשום פסח. וקסבר לה בשחיטת פסח כר' יהודה בן בתירא דאמר כוליה יומא זמן שחיטה הוא ומאי בין הערבים דכתיב בפסח בין ערב דהאידנא לערב דאתמול משכלה ערב דאתמול דהיינו משיעלה עמוד השחר לערב דהחידנה משום הכי מתענה כוליה יומא ואע"פ שלא היה פסח בימיו הואיל ואיתסר איתסר: ואי טעם מידי בלפרא. לא מצי למיכל מצה לתיאבון לאורתא: עד שיסב. הסיבה שלים 'לד שמאל: מנה נריכה הסיבה. כשאוכל מנה של מצוה לילה הראשון כבני חורין שהוא זכר לגאולה: מרור אין לריך הסיבה. שהוא זכר לעבדות: דההיא שעתא משתעי בחירות. ובגלולה שהול

ערב דאתמול דהיינו משעלה עמוד השחר לערב דהאידנא משום הכי

רשב"ם

אי אמרת מסעד סעיד. והא דאמרינן בפ' כילד מברכין (ברכות דף לה:) דחמרא סעיד ומשמח מפרש התם דטובא גריר פורתא סעיד א: רב ששת הוה יתיב בתעניתא. לאו דוקא אלא שומר עלמו מלאכול אי נמי היה מקבל עליו ממש תענית כדי שיהא

מכר ומהר מלאכול והבכורות נהגו להתענות ערב פסח דקתני במסכת סופרים (פרק כא הלכה ג) שאין מתענין בניסן אלא הבכורות בערב הפסח: ביבא הא סבר רב ששת משום פסח. ואע"ג דהשתא ליכא

פסח מכל מקום האיסור שהיה בזמן הבית לא בטל ואע"ג דרבי יהודה בן בתירא לא מכשר אלא בדיעבד אבל לכתחלה אסור משום לא תשחט על חמץ סלא תשחט הפסח ועדיין חמץ קיים עד ו' שעות ולא אשכחן תנא דפליג מכל מקום כיון דדיעבד כשר סבירא ליה להחמיר שלא לאכול מן הבקר: מאי דהוה הוה. שכבר אמרו גאולה לפני הסעודה ואף על גב דמנה לריכה הסיבה ולא אמר מאי דהוה הוה שאני מלה שהיא עיקר סעודה יותר מיין ועוד ביין היסב כבר בשני כוסות הראשונים ועוד שכתובה בתורה זכר לחירות שלח הספיק בנקם להחמין עד שנגאלו ואע"ג דהויא לחם עוני יש לאוכלה דרך חירות ומה שלריך הסיבה במלה היינו כשמברכין על אכילת מנה ובאפיקומן: בולהו גמי צריכי הםיבה. וכל ד' כוסות לריכים הסיבה בשעת שתיה ול"ע אם שכח ולא היסב אם יחזור וישתה וכן אם בכום שלישי לא היסב אם יכול לחזור ולשתות בהסיבה אף על גב דבין שלישי

לרביעי לא ישתה ב: פרקדן. פניו למעלה ולא כמפרש פניו למטה דאין דרך

לאכול בענין זה וכן משמע בהמוכר את הספינה (ב"ב עד.) במתי מדבר דגנו אפרקיד ואזיל פרשא תותי כרעיה כדנקיט רומחא בידיה 0: בפני רבו אין צריך הסיבה. נראה

דאביו והוא רבו נמי אין לריך דלא גרע מרבו אחר מיהו סתם אב מלמד לבנו תורה כדאמרינן בפ"ק דקידושין (דף לה.) שהבן ירא מאביו יותר מחמו מפני שמלמדו תורה וחפי׳ הכי קאמר בפני אביו לריך הסיבה:

בשוליא דנגרי איבעיא להו שמש מאי תא שמע דאמר ריב"ל השמש שאכל כזית מצה כשהוא מיסב יצא "מיסב אין לא מיסב לא שמע מינה בעי הסיבה שמע מינה ואמר ר' יהושע בן לוי "נשים חייבות בארבעה כוסות הללו שאפ

אומר הגדה. השתא שמעינן מינה דארבעה כוסות לריך הסיבה מרור אין לריך הסיבה: **פרקדן.** פניו⁽⁴⁾ כלפי מעלה ושוכב על אחוריו: הסיבה ימין לאו שמה הסיבה. שהרי בימינו הוא לריך לאכול: שמא יקדים. אפרקדן קאי שמתוך שלוארו שוחה לאחוריו שפוי כובע הסותם את פי הקנה נפתח ומתקפל למעלה וקנה פושט למעלה והמאכל נכנס לתוכו ונחנק כך פירש רבינו שלמה. וקשיא לי אמאי לא סמכיה להאי ולא אהסיבת ימין. ורבותי פירשו שמא יקדים קנה לושט דושט הוי על (דרך) [לד] ימין ונפתח הכובע שעל פי הקנה מאיליו כשהוא מטה כלפי ימין ואם יכנס בו המאכל הרי סכנה שאין אוכלין ומשקין נכנסין אלא דרך הושט ולכךש נראה בעיני דאהסיבת ימין קאי מדסמכיה לדידיה: אשה אינה לריכה הסיבה. מפני אימת בעלה וכפופה לו ומפרץ בשאילחות דרב אחאי" לאו דרכייהו דנשי למיזגא: בן אלל אביו לריך הסיבה. דלא הוי כפוף כל כך: בי מר. רבה: הוה זגינן אבירכי דהדדי. כל אחד נשען על ברכי חבירו: כי אחינן לבי רב יוסף. דרבה מלך מקמי דרב יוסף: כמורא שמים. דכתיב (דברים ו) את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים (נעיל דף כב:) השוה מורא רבו למורא שמים: בשוליא דנגרי. מלמידו של נגר שמלמדו אומנות: שמש שאכל כזים מלה לא גרסינן באחרונה:

רבינו חננאל

בתעניתא במעלי דפסחא. ומסקנא משום דהוה אסתניס ואי הוה טעים מידי לא הוה מצי למיכל באורתא. אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. איתמר מצה בעיא הסיבה מרור לא בעי הסיבה. יין איתמר דבעי הסיבה ואיתמר דלא בעי הסיבה. ואסיקנא ארבעה כסי כולהו בעו הסיבה. פרקדן פירוש רובץ לאחוריו ויש אומרים טל הסיבה. ולא עוד אלא שמא יקדים קנה לושט ויבוא לידי סכנה. ואינה הסיבה אלא בשמאל. אשה חשובה בעיא הסיבה וולתה לא. בן בפני אביו בעי הסיבה. תלמיד בפני רבו לא בעי הסיבה מורא יהושע בן לוי נשים חייבות בארבע כוסות כאנשים שאף הן היו באותו הנס.